

DE TOORTS

60

April 2003, 20e Jaargang

Contactblad van het IVN afdeling Zuid-Kennemerland

**Nog (veel) groen hout
in het bos hebben**

Per benenwagen of boot door de Weerribben
Ga mee met ons dagje-uit, zie blz. 11

IVN Zakelijk

De Toorts is het contactblad van het IVN, afdeling Zuid-Kennemerland. Het IVN, Vereniging voor natuur- en milieueducatie, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten, die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

De sluitingsdatum voor het volgende nummer is 1 juli 2003.
Zo mogelijk de kopij digitaal aanleveren bij
laterveer.misset@hetnet.nl.

Bestuur van de afdeling Zuid-Kennemerland

Waarnemend voorzitter:

Jonne Misset
Junoplantsoen 73
2024 RM Haarlem, tel. 023-5274950
e-mail laterveer.misset@hetnet.nl

Secretaris:

(Tijdelijk)
IVN Zuid-Kennemerland
p/a Dorpsstraat 65
1901 EJ Castricum

Penningmeester:

Kees Hulsman
Bloemveldlaan 19
2015 HB Haarlem, tel. 023-5440225
e-mail ivnzk@hotmail.com

Leden:

Linda van Bakel
Bleekenbergplein 14
2023 WJ Haarlem, tel. 023-5258190
e-mail lindavanbakel@planet.nl

Dick Saher

Roerdompstraat 47,
2025 CM Haarlem, tel. 023-5370024
e-mail DickSaher@hotmail.com

Erelid:

Joop Cronau

Coördinatoren werkgroepen:

Excursies:

Evelien Zeilstra, 023-5257532
eveline@sprookjes.demon.nl

Publiciteit:

Marc van Schie, 023-5351239
marcmargriet@hetnet.nl

Groene Winkel:

Paul de Vocht, 023-5424513

Cursussen:

Vacature

Kinderen:

Vacature

Werkgroep Oeverzwaluwen:

coördinator Bart Poelman,
023-5324213

Aangevraagde excursies:

Yneke Bettink,
023 - 5254995

Tentoonstellingen:

Cora Miltenburg, 020 - 6136732
cora.judith@zonnet.nl

De Toorts

Jonne Misset, 023-5274950
laterveer.misset@hetnet.nl

Lezingen:

vacature

Webmaster:

Huib Koel

Materiaalcoördinator:

Leo v/d Brugge,
Gen. Bothastraat 91, 2021 JS
Haarlem, tel. 023-5261584

De jaarbijdrage voor leden en donateurs is € 14,50 en kan gestort worden op girorekening 5007954 t.n.v. IVN afd. Zuid-Kennemerland. Leden ontvangen tevens 'Mens en natuur' van het landelijk IVN.

Uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland is te vinden op de website www.ivn.myweb.nl. Het e-mailadres van het IVN Zuid-Kennemerland is ivn@ivn.myweb.nl.

Inhoud

IVN Zakelijk	2
Colofon	2
Van de redactietafel	3
Smeekbede van het bos	3
De levensboom	4
Hommeles met hommels?	5
Natuur in beeld	5
Nieuwe Natuurgidsencursus	5
92 Zomerhuisjes	6
Kinderhoek	7
Vogeltje wat zing je toch? (2)	8
IVN Jubileum	9
Toortswerkgroep	9
Het IVN op de teevee	9
Hé, een pinguïn aan zee!	10
Zeekoet zorgt voor samenwerking	11
Excursie naar de Weerribben	11
Nationaal Park Puzze	12
Is er nog wat te doen?	13
Laag water in Schalkwijk	13
Straatje om met Marisca	14
Kattebelletje	16
Eetbare, geneeskrachtige kruiden	17
Activiteitenprogramma	18

Colofon

Druk

Paswerk Grafisch, Cruquius

Papier

De toorts wordt gedrukt op 100% zuur- en chloorvrij papier.

Opmaak en vormgeving

Leo Determann

Ledenadministratie:

Kees Hulsman,
Bloemveldlaan 19,
2015 HB Haarlem, tel. 023-5440225

Redactie De Toorts:

Yvonne Beerthuizen, Dineke Colpa,
Marisca v/d Eem, Theo Litjens en
Jonne Misset
p/a Junoplantsoen 73,
2024 RM Haarlem,
tel. 023-5274950,
e-mail laterveer.misset@hetnet.nl

Distributie De Toorts

Jannie de Vries,
tel. 023-5331557.

Van de Redactietafel

Wanneer deze Toorts bij u in de bus rolt, is het lente: de periode in het jaar waarin de natuur zich van haar mooiste kant laat zien, de groei naar uitbundig nieuw leven. Het is een tijd van verwachting en verwondering. Bij de redactie is het lentegevoel in dubbele zin aanwezig, want tot grote vreugde van het team was Yvonne Beerthuizen - na lange tijd wegens ziekte afwezig te zijn geweest - weer op de redactievergadering aanwezig. Zij streeft ernaar over een tijdje weer werk te kunnen verzetten. Wij wensen haar naast een goede ontwikkeling van haar gezondheid, veel succes bij haar werk.

De lente gaat ook gepaard met het verschijnen van het eerste nummer van een nieuwe jaargang. Deels zult u vertrouwde zaken aantreffen, maar er zijn ook nieuwe onderwerpen. De redactie heeft het initiatief genomen om elke jaargang van De Toorts een bepaald thema mee te geven. Dit jaar

zullen we het thema bomen onder de aandacht brengen. Er zal in ruimere zin dan alleen determineren en vormbeschrijvingen, bijvoorbeeld ook over de mythologie van bomen worden gesproken. Daar waar mogelijk zullen wij ook in onze vaste rubrieken de boom een plaatsje geven.

Het onderwerp milieu heeft lange tijd geen aandacht in De Toorts gekregen, echter niet omdat dit minder belangrijk zou zijn. Het is evenwel zo, dat de milieubesluiten genomen op de internationale conferentie, zich op hoog niveau

afspelen en daardoor wat verder van de gewone burger afstaan. Toch wordt er van mensen verwacht, dat iedereen binnen zijn of haar mogelijkheden een bijdrage aan een duurzame samenleving levert. De redactie wil proberen het onderwerp milieu weer de nodige aandacht te geven, zij het niet met een vaste rubriek. Zij wil ook proberen de artikelen niet te zwaar te maken en het ' dicht bij huis ' te houden. In deze Toorts vindt u dan ook een interessant artikel over de opslag van energie in waterdragende lagen in de bodem en het gebruik van dit systeem bij honderden flatwoningen in Schalkwijk.

Tot slot vermelden wij dat er hard gewerkt wordt aan een bijzondere aflevering van de serie 'Landgoederen in Zuid-Kennemerland'. Dit keer vindt u als plaatsvervanger een artikel over de levensboom.

De redactie hoopt dat met haar keuzen een nog lezenswaardiger blad ontstaat.

Theo Litjens

SMEEKBEDE VAN HET BOS

Luister, mens,
ik ben de gloed van je haardvuur
in de koude winternachten
en de schaduw, zo welkom
bij het branden van de zomerzon.
Ik ben het gebint van je huis,
het blad van je tafel.
Ik ben het bed waarin je slaapt
en het hout waarvan jij je schepen maakt.
Ik ben de steel van je spade
en de deur van je thuis.
Ik ben het hout van je wiegje
en van je doodskist.
Het goede - daarvan ben ik het brood.
Het schone - daarvan ben ik de bloem.
Verhoor dus mijn bede
en verniel mij niet!

Gedicht van een onbekende dichter.
Uit het Frans vertaald door
Gait L. Berk.
Uit: Zwerven door ons bomenland.

Nog (veel) groen hout in het bos hebben

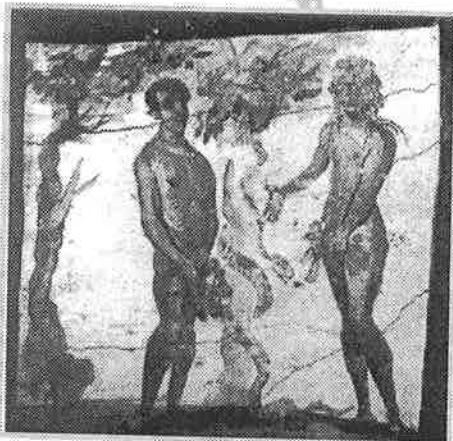
Nog jonge kinderen hebben, die zich mogelijk nog kunnen misdragen. Dit wordt gezegd met betrekking tot personen die kritiek hebben op de misdragingen van anderen, en niet bedenken dat ook hun eigen kinderen hen te schande kunnen maken. Groen heeft in de Germaanse talen algemeen de betekenis van jong en onervaren, en groen hout is een gewoon beeld van de jonge, onervaren, maar aan sterke harts-tochten onderhevige jeugd.

De Levensboom

Allereerst bestaat er nog steeds een levende levensboom, de Thuija, waarschijnlijk bij velen bekend. Hij is familie van de cipresachtigen, altijd groen, meestal in boom- maar ook in struikvorm. De kroon is kegelvormig, de twijgen zijn min of meer afgeplat en de kegels zijn rond, eivormig of langwerpig. Als de naalden worden fijngewreven, ruiken zij naar ananas.

Mythologie

Het begrip levensboom is zo oud als de mensheid. In de mythologie van vele volkeren wordt hij als een 'symbool voor het leven' beschouwd. In het Oude Testament plantte God midden in de tuin 'de boom van het leven en de boom van kennis van goed en kwaad'. Zoals wij weten bedekten Adam en

Eva zich na de zondeval met vijgenbladeren. Dit was geen teken van schaamte, maar van een toenemende seksuele begeerte waarbij alle zintuigen betrokken waren. De boom van kennis van goed en kwaad zou dus een vijgenboom geweest kunnen zijn. In de volksmythologie is de verboden boom een appelboom en de verboden vrucht een appel. Het Latijnse woord voor appel is malum en is nauw verwant aan malus, wat 'slecht' betekent. Zo speelt de appel bijvoorbeeld ook een kwalijke rol in het sprookje Sneeuwwitje.

Zinnebeeld van kringloop

Het zoeken naar de levensboom was een veel voorkomend thema. De boom was het zinnebeeld van de steeds terugkerende kringloop in de natuur en van het menselijke leven. Menig volk koos een inheemse boom als levensboom. Zo hadden de Chinezen de moerbei-boom, de Germanen de wereld-es of wereld

boom, beschreven in de Edda. De takken van de levensboom reikten volgens de Germanen tot in de hemel en de wortels kwamen uit de onder-wereld. De stam hoorde bij de levenden.

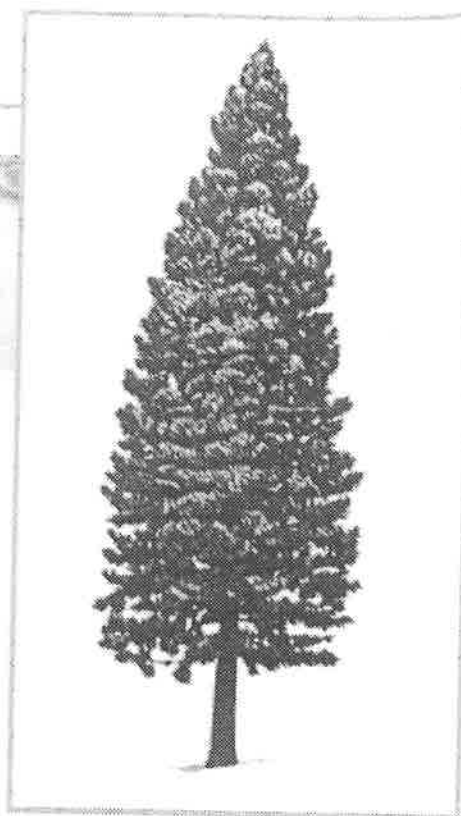
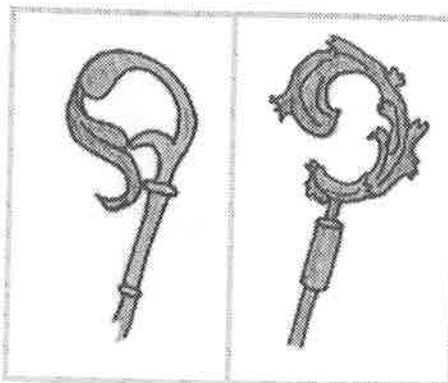
Uit kerkelijke legenden is de betekenis van de heilige bomen bekend. Bonifacius liet ze omhakken en ook Karel de Grote liet heilige bomen neerhalen in het Saksenland Lippe. Maar veel mocht het niet baten.

Tal van plaatsnamen in Nederland geven aan dat daar eens (gewijde) bossen of (heilige) bomen voorkwamen, zoals Heiloo, Hoogwoud, Midwoud, Grootebroek of Bennebroek. In de vroegste cultuurperiodes in het Midden-Oosten stonden rond de afgebeelde levensboom mens- en dierachtige figuren.

Ibn' arrabi beschrijft de levensboom zo: "De stam van de boom als goddelijk intermediair tussen het geschapene en het ongeschapene, de wortels en de takken als de lagere en de hogere werelden, de bladeren als de paradijselijke toestanden en de vruchten als de kennis die met iedere bestaanswereld verbonden is."

Geloofssymbool

In de vroegchristelijke schilderkunst werd Christus met een levensstaf afgebeeld. Sommige vroegchristelijke bisschoppen droegen een kromstaf, het symbool voor de menselijke levens-boom. Het bovineinde van

de kromstaf krulde als een spiraal naar binnen en de knopjes die erop zaten, verwezen naar de belangrijke organen in de hersenen. Ook de paus loopt soms nog met de kromstaf, evenals Sinterklaas ...

In het vroegste christendom is de levensboom uitgegroeid tot een eigen symboliek in de vorm van het kruishout. Met Pasen hangen veel katholieken een palmtakje achter het kruis, waardoor het kruis een levensboom wordt.

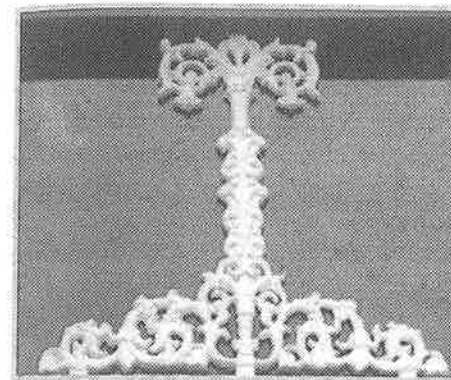
De zevenarmige kandelaar, de Menorah, is het joodse symbool voor de levensboom. Voor het eerst is hij beschreven in de bijbel, in het boek Exodus XXV: 31-38.

Levensboom als 'huis-symbool'

De levensboom behoort beslist tot de oudste zinnebeelden. Uit de steentijd zijn er tekeningen bekend die aan bomen en takken doen denken. Tot vandaag de dag wordt de levensboom als zinnebeeld gebruikt, onder andere in bovenlichten boven de voordeur. Niet alleen op het platteland, maar ook in de steden. Vaak komt de boom uit een urn (de levensbron) of uit een hart (zinnebeeld voor moeder aarde). De boom staat symbool voor leven, beschermen, voorspoed en vruchtbaarheid. Het is niet zo gek om zo'n geluksbrenger als 'huis-symbool' te gebruiken.

De latere gietijzeren levensboom in bovenlichten, geschilderd of wit, kent een groot verspreidingsgebied. Waar ze vroeger gegoten werden is niet bekend, mogelijk in Antwerpen of Luik.

De gietijzeren levensbomen werden aan de buitenkant op de sponning bevestigd, de ranke smeedijzeren figuren aan de binnenkant.

Hoewel er vele gelijk van vorm zijn, zijn er toch vele variaties te vinden. Meestal is de levensboom een verticale stam met een breed wortelstelsel, weinig of geen gebogen takjes en soms bovenaan een kroontje en twee klokjes.

Deze klokjes staan voor trouw en huwelijksgeluk, en vruchtbaarheid. Zij zijn de opvolgers van de appeltjes van Eva, die staan voor de verleiding van de man en de ontrouw aan de Schepper.

Soms zien we links en rechts van de levensboom een vogeltje. Zij symboliseren de twee zonnevogels. De een brengt in het voorjaar de zon mee, de ander laat in het najaar de zon verdwijnen. De eeuwige kringloop wordt zo uitgebeeld, niet alleen van flora en fauna, maar ook van de mens.

In katholieke gedeelten van ons land is de levensboom veelal vervangen door een kruis, of ermee gecombineerd, en de bewoners geven zo aan dat zij christenen zijn. Voor hen is het kruis namelijk de echte levensboom.

Marisca van der Eem

HOMMELES MET HOMMELS?

Gaat het goed met de hommels, dat is de vraag. Er is geen reden om aan te nemen van niet, maar de Koninklijke Natuurhistorische Vereniging (KNNV) en de Jeugdbond voor Natuurstudie willen dit graag door onderzoek kunnen vaststellen.

De beide natuurorganisaties hebben een waarnemingskaart gemaakt waarop de zes algemeen voorkomende hommels staan afgebeeld.

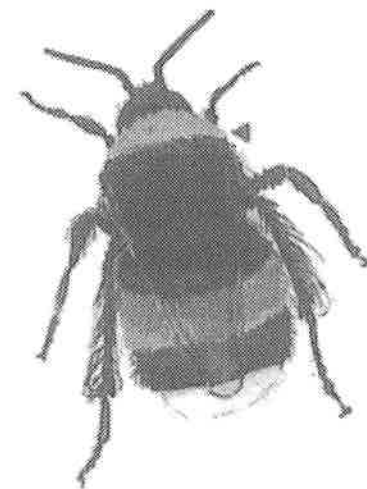
Meedoen met dit leuke onderzoek?! U bent verzekerd van allerlei aardige en leerzame ervaringen in uw eigen kleine stukje natuur dichtbij huis. En binnen de kortste keren kunt u een Aardhommel van een Tuinhommel onderscheiden!

Waarnemingskaarten kunt u afhalen tijdens kantooruren bij het Natuur- en Milieucentrum Ter Kleef, Kleverlaan 9, Haarlem-Noord.

Woensdag- en zondagmiddag kunt u

tussen 13.30 uur en 16.30 uur ook terecht bij het Natuurinformatiecentrum Schalkwijk op het Volkstuinencomplex Ons Buiten aan de Boerhaavelaan (ingang t.o. J. v.d. Horststraat 16).

Er is ook een speciale KNNV-hommel-website: www.knnv.nl/hommels.

NATUUR IN BEELD

Teleac zendt een televisieserie uit over Het Nederlandse Landschap. Elke uitzending gaat Ivo de Wijs met een regio-deskundige op stap en kijkt dan naar het landschap en wat de mens daar zoal in veranderd heeft. Er zijn ook opnamen gemaakt in Zuid-Kennemerland, o.a. het Duinpieperpad, Elswout en Duin en Kruidberg.

De uitzendingen zijn al in maart begonnen, maar wij kunnen u op dit moment nog even attent maken op de april-uitzendingen.

zondag 6 april : Zeekleilandschap
zondag 13 april : Laagveenlandschap
zondag 20 april : Duinlandschap

De uitzending is op Nederland 1 en begint om 17.25 uur.

Heeft u niet alles kunnen zien? De hele serie van 6 uitzendingen wordt herhaald elke woensdagmiddag om 17.10 uur op Nederland 1, vanaf 4 juni 2003.

Nieuwe Natuur-gidsencursus onverhoopt niet van start

De redactie had al een klein informatief stukje voor De Toorts klaarliggen en het blad was al opgemaakt, toen wij vernamen dat de cursus werd afgeblazen. Wij kunnen u niet meer melden dan dat de situatie op de komende - uitgestelde - ledenvergadering besproken zal worden.

Gezien de tijd die er ligt tussen het drukbaar maken van ons blad en de bezorging bij u als lezer, zal de ledenvergadering naar alle waarschijnlijkheid al hebben plaatsgevonden.

92 Zomerhuisjes met uitzicht op de plas

Aanleg eerste Oeverzwaluweneiland in regio

In juni 2002 werden vernielde oeverzwaluwnesten aangetroffen bij de Toolenburgerplas. Reden voor het IVN Zuid-Kennemerland om in de bres te springen voor het behoud van de Oeverzwaluw als broedvogel. Inmiddels heeft de IVN-werkgroep Oeverzwaluwen – tijdens de aanleg van het Oeverzwaluweneiland – ontdekt dat een bres ook best gevaarlijk kan zijn. Hoe dat zit, en meer over de aanleg van het Oeverzwaluweneiland, leest u hieronder.

De samenwerking tussen de IVN-werkgroep Oeverzwaluwen en de combinatie gemeente Haarlemmermeer/Dura Vermeer verloopt voorspoedig. Nog voor de jaarwisseling liggen er concrete en haalbare plannen. De werkgroep is verheugd en optimistisch over het vervolg.

Maar dan komt de uitvoerder in februari 2003 met een gewijzigd ontwerp: een constructie met een wand van maar liefst 80 centimeter dik ... Hierover heeft de IVN-werkgroep haar twijfels, want bij andere succesvolle wanden wordt een maximale dikte van 20 centimeter toegepast. Het realiseren van een broedwand die ongeschikt lijkt voor een Oeverzwaluwkolonie is natuurlijk niet de bedoeling! Gelukkig begrijpt de uitvoerder ons bezwaar en na overleg wordt besloten het wanddeel met nestholtes smaller uit te voeren en de constructie te verstevigen. En dan het verhaal van die bres. Zo'n

bres ontstaat als bij zandwinning diepe putten worden geslagen die de bodem instabiël kunnen maken. En juist op het moment dat de aanleg van de Oeverzwaluw wand van start gaat, begint een nabij gelegen bres - die stabiel leek - gevaarlijk te werken ...

Aan de rand van het Oeverzwaluweneiland verdwijnt een flinke hap zand in de Toolenburgerplas. Nu heeft de uitvoerder zorgen. Na zorgvuldige metingen naar het (toekomstig) verloop van de bres, wordt besloten het eiland voor de zekerheid ongeveer tien meter op te schuiven.

Enfin, begin maart 2003 is het dan zover. Op het met hout beschoeide eiland worden voor de bouw rijplaten geplaatst, die steun geven bij het aan de binnenzijde opbouwen van de 2 meter hoge wand van cementgebonden puingrulaat. Verdeeld over de ronde wand, worden tijdelijk pvc-buizen geplaatst om de nestholtes uit te sparen. Het hart van het eiland wordt opgevuld met zand. Vanaf medio maart wordt de afwerking verder ter hand genomen. En de oplevering van de Oeverzwaluw wand - begin april - krijgt natuurlijk een feestelijk tintje.

Het échte feest gaat uiteraard pas beginnen als de Oeverzwaluwen snel daarna terugkeren en de nieuwe

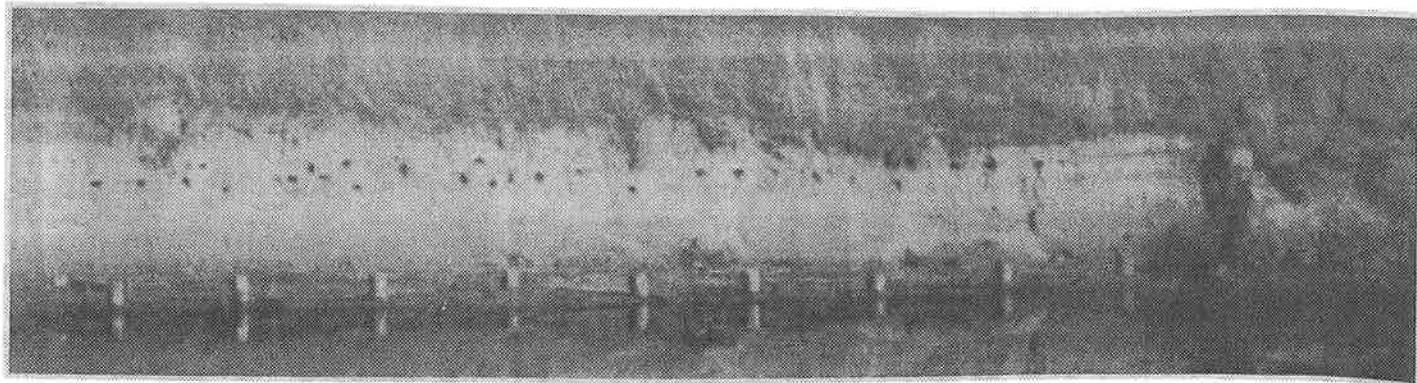

broedgelegenheid (92 zomerhuisjes met uitzicht op de plas) in gebruik nemen!

Mieke Ooms
werkgroep Oeverzwaluwen

Redactielid Theo Litjens meende ooit gelezen te hebben dat de Oeverzwaluw in de grachtwallen van Haarlem genesteld heeft. Hij ging op zoek en trof in een boek van Jan P. Strijbos (1891-1983) uit 1927 het volgende aan. "...Ze nestelen gezellig in grotere en kleinere kolonies in rots-wanden (Zuid-Limburg), steile wanden, afgravingen, zanderijen, slootkanten, etc. soms ook in niet meer gebruikte afvoerpijpen en rioleringen in grachtwallen (Ringvaart Haarlemmermeer en in Haarlem)."

Uit: Jan P. Strijbos, Hoe heet die vogel, deel II, 1927.

Kinderhoek

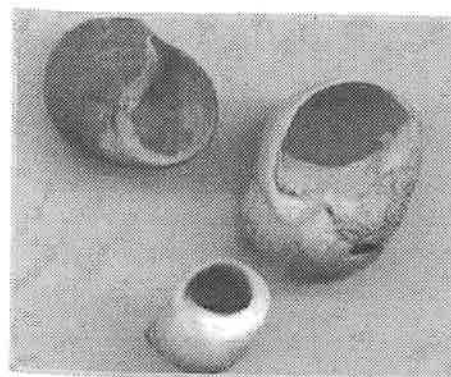
Langs de waterlijn

Schelpen zijn het makkelijkst te vinden. Meestal vinden we losse schelpen, de kleppen. Maar schelpdieren hebben twee kleppen! Vind je er twee die precies op elkaar passen, of nog aan elkaar vast zitten, dan heb je een 'doosje' of 'doublet'. In vrijwel alle gevallen is het schelpdier al verdwenen. De schelp is alleen maar het huisje.

Het heeft natuurlijk geen zin om de duizenden halve huisjes die op het strand liggen, tegen elkaar te passen. Met een beetje geluk vind je wel een stel dat nog met het slotbandje aan elkaar zit. Pas op! Meestal is het slotbandje al verdroogd en knapt het als je de schelp dicht wilt klappen.

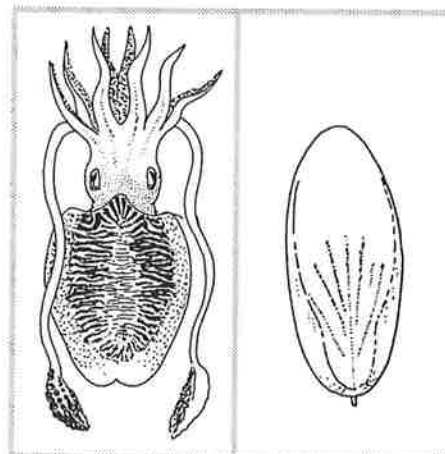
Als je een schelp tegen je oor legt, hoor je niet het ruisen van de zee en ook niet het ruisen van bloed dat door de aderen in je oren stroomt. Een schelp (of een glas of kopje) tegen je oor werkt als een filter dat bepaalde geluiden dempt en andere juist versterkt. Het geluid dat je dus in een schelp hoort is gewoon een 'gekleurde' versie van het normale achtergrondgeluid. Als de omgeving volmaakt stil is, zou je ook in de schelp niets horen.

Behalve schelpen, vinden we aan het strand ook de huisjes of horentjes van zeeslakken. Een bekende zeeslak is de Alikruik. Vroeger werden ze veel gegeten. Kinderen kookten op het strand de Alikruiken in een blikje. Met een speld werden de slakjes er uit gepeuterd, en dan maar smullen.

Hoewel er soms massa's schelpen liggen, zal het je bij Bloemendaal Aan Zee niet meevallen om in één keer tien verschillende soorten bij elkaar te zoeken. Voor een hele verzameling zul je dus wat vaker naar het strand moeten gaan.

In ieder jaargetijde kun je weer andere zeedieren vinden. Denk maar aan de zomer, de vloedlijn kan dan vol met kwalen liggen. 's Winters vind je geen kwalen, maar soms een heleboel rugschilden van inktvissen! Het weke vlees van gestorven inktvissen vergaat snel. Hun rugschild (het zeeschuim) blijft drijven en spoelt aan. De rugschilden worden wel verzameld en in dierenwinkels verkocht aan mensen die vogeltjes in een kooitje hebben. Vogels pikken er graag zachte kalk uit.

Soms zijn in de branding grote hoeveelheden schuim te zien. Het lijkt dan wel of er een schip wasmiddel verloren heeft! Het schuim heeft echter een natuurlijke oorzaak: doordat bepaalde algen massaal afsterven komt het slijm laagje vrij dat om de algen zit. Golven en wind kloppen dit slijm op tot schuim. Je kunt het vergelijken met het witte deel van eieren, dat is ook eiwit, dat je kunt opkloppen om schuimpjes te maken.

Recept van schuimpjes

Nodig: bakpapier, 2 eiwitten, mespunt zout, 100 gr. suiker, 2 zakjes vanillesuiker.

Leg bakpapier op een bakplaat. Verwarm de oven voor op 100 graden. Klop de eiwitten zeer stijf en klop in gedeelten zout, suiker en vanillesuiker erdoor. Vul een spuitzak met een grote gekartelde mond met het deeg. Spuit er torentjes van op het bakpapier. Plaats de bakplaat iets onder het midden in de voorverwarmede oven. Bak de schuimpjes in ca. 45 minuten droog en bros.

Enkele tips

Je kan het beste met laag water (eb) naar het strand gaan om schelpen te zoeken. Er zijn tabellen waarin je kunt zoeken wanneer het laag water is. Die kun je vinden op www.getij.nl of in de Enkhuizer Almanak. Als de wind uit het oosten komt (landwind) heb je meer kans op levende schelpen en bijvoorbeeld kokerwormen. Als de wind uit het westen komt (zeewind) dan spoelen veel drijvende dingen aan. Dit heeft te maken met de stromingen in de zee.

Binnenkort wordt voor de tweede keer de Week van de Zee gehouden. Er worden diverse activiteiten georganiseerd van 15 mei t/m 25 mei langs de Hollandse kust. Een overzicht vind je op: www.weekvandezee.nl.

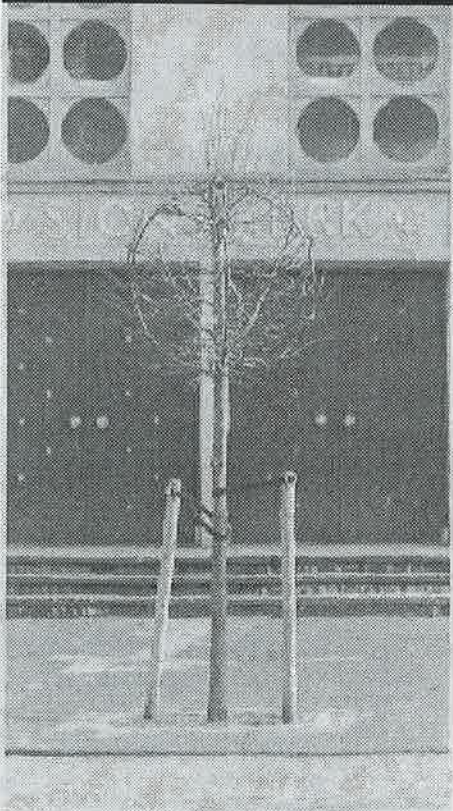
IVN Zuid-Kennemerland organiseert in die periode een kinderexcursie op het strand. Voor ouders is er tegelijkertijd ook een strandexcursie. Nadere informatie vind je in het activiteitenprogramma op de achterkant van deze Toorts.

Ten slotte nog een leuke internetsite over het strand: www.strand.pagina.nl

Cora Miltenburg

Onze lindeboom is deze lente vijf lentes oud geworden en staat alweer vier jaar op de hoek van de Eksterlaan en de Rijksstraatweg in Haarlem-Noord. Ze heeft ons als verjaarscadeau een flinke knipbeurt gevraagd. Wij zullen de gemeentekapper vragen aan haar wens tegemoet te komen.

VOGELTJE WAT ZING JE TOCH? (2)

Onze 'vertaling' van het typische geluid dat mannetjesmerels in de wintertijd kunnen maken, is bij een van onze leden verkeerd gevallen. Hij vraagt zich af "of wij als IVN'ers mee moeten doen met grof taalgebruik en een gewelddadige inhoud" zoals dat in het stukje naar voren komt.

Ook uit educatief oogpunt vindt hij het stukje beneden alle peil. Verder zegt hij "....ook al lijkt het gedrag van sommige dieren verdacht veel op dat van mensen, of krijgen we er een bepaald gevoel bij, de oorzaken van dat gedrag zijn totaal anders. Natuur is niet gewelddadig, natuur IS gewoon (zoals die is)."

Dit is natuurlijk helemaal niet de bedoeling geweest van de redactie. De scheldkannonade was wellicht grof, maar gaf wel aan waar het de merel op dat moment om gaat: het territorium en het vrouwtje om zijn nageslacht veilig te stellen. We willen hier om een andere kant te belichten nog een tekst over een merel plaatsen, namelijk een stukje uit een boek van Renate Rubinstein.

de Toortsredactie

Zomers bedrog

...Gistermiddag – ik had het al bijna onherinnerbaar weggemoffeld – had ik een dood vogeltje in de patio gevonden. Het lag er zo keurig bij, op z'n rug, de pootjes gevouwen, alsof opgebaard.

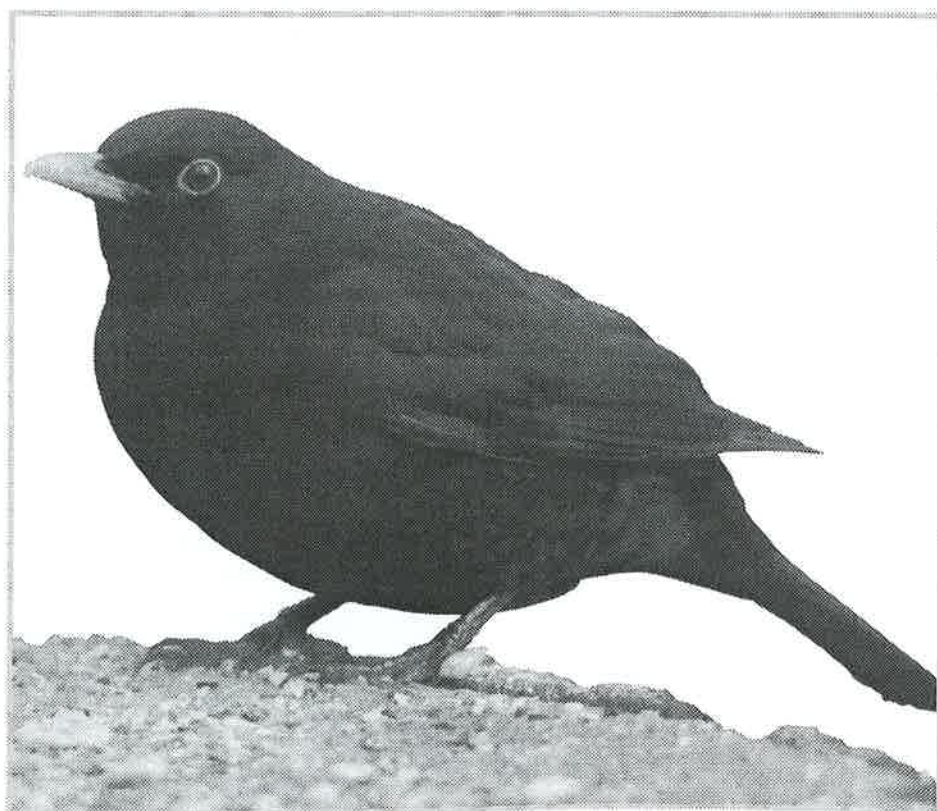
Het was een vrouwtjesmerel...

...Die zwarte merel die nu zo eenzaam zong was haar man en zong niet mooi maar vertwijfeld. Hij begreep niet waar ze was en waarom ze niet kwam, hij zong om haar boven te laten komen.

Want hij kan het in zijn eentje niet aan, het voeren van al die open-gesperde snavels in zijn nest, hij heeft het veel te druk. Waar blijft ze nou toch? Misschien verlangde hij ook naar zijn vrouwtje, misschien was zijn lied wel een klaaglied omdat hij haar lijk gezien had, en dus wist dat ze dood was.

Wat hem ook dreef, het klonk allemaal even mooi en vrolijk. Mensen begrijpen het vogellied niet. Wij denken dat het er is om de Heer te loven, de zon te begroeten of ons te behagen. Terwijl die vogel iets te zeggen had. Maar wat doen wij, wij worden automatisch bekoord. Wij laten ons auditief bedriegen...

Uit: Tijd van leven, Renate Rubinstein

IVN-JUBILEUM

De uitwerking van de plannen voor het komende jubileum is alweer een stapje verder. Alles is in grote lijnen opgezet en er is ook een ruwe begroting gemaakt. De jubileumcommissie wil nu rond de tafel gaan zitten met de coördinatoren van de werkgroepen, aangevuld met actieve leden die graag willen meehel-pen. De globale plannen die de commissie heeft gemaakt, moeten namelijk verder uitgewerkt worden in kleine werkgroepjes.

Bijvoorbeeld het maken van een excursieprogramma, het uitwerken van een tentoonstelling, eventueel met diapresentatie, het opzetten van workshops, het maken van een kinderprogramma, het regelen van

het officiële gedeelte (het is tenslotte een jubileum!) en niet als minst belangrijke: het organiseren van een knalfeest. Over hoe dat gaat lopen met die werkgroepjes kunnen we u helaas nog niets melden.

Wel hebben we een vraag aan u. We vragen geen directe medewerking, hoewel dat altijd welkom is. We vragen u eens na te denken over een slagzin voor de publieksmanifestatie. Als voorbeeld geven wij die van Leiden, de afdeling die in vorig jaar 25 jaar bestond. Hun leus was: **Met het IVN zie je meer, al 25 jaar**. Weet u een leuke slagzin, laat het ons weten! Heeft u zin gekregen om mee te werken aan de organisatie ... bel Jannie de Vries via telefoonnummer 023 - 5331557.

de Jubileumcommissie

Hé, het IVN op de teevee!

Door de goede contacten die onze PR-man Marc van Schie heeft met de regionale televisie, is een IVN-activiteit nogal eens te zien in een uitzending van TV NoordWest.

Onlangs was er bijvoorbeeld een reportage over de knoppenexcursie in De Hout en ook de kinderspeurtocht naar sporen bij Parnassia is uitgebreid belicht door deze omroep. Het blijkt dat niet iedereen deze omroep kent en waarschijnlijk ook niet ingeprogrammeerd heeft.

Wilt u het IVN wel eens in beeld zien, stel uw televisie dan in op kanaal 26+, 512 Mhz.

De nieuwe items van TV NoordWest komen altijd vanaf 18.00 uur of 22.00 uur in beeld en worden dan doorlopend herhaald. Meestal wordt de reportage een dag na de excursie of bijzondere activiteit uitgezonden.

TOORTS WERKGROEP WEER VOLLEDIG OP STERKTE

De oproep in de vorige Toorts heeft resultaat gehad. Er is een nieuwe distributiegroep ontstaan die gecoördineerd wordt door Jannie de Vries en Tineke Allaert. Henny Kenselaar doet gelukkig ook nog mee, want haar enorme kennis over postcodes, routes en namen van leden kunnen we niet missen. Naast Henny, Jannie en Tineke heeft zich ook Marjolein Hilhorst opgegeven, zodat er een goede ploeg is ontstaan.

In IJmuiden en Hoofddorp blijken leden bereid om Toortsen in hun wijk te verspreiden. Daar zijn we heel blij mee, want de verspreiding in Hoofddorp via de Stadspost liet veel te wensen over.

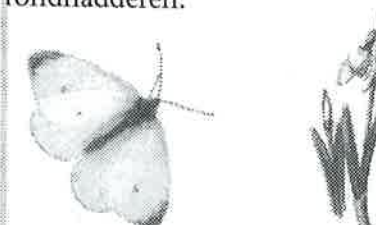
De Toortsredactie is ook nagenoeg weer compleet. Yvonne Beerthuisen heeft heel rustig aan haar werk opgepakt en gaat nu ook de redactie-vergaderingen weer bij wonen.

Al met al een resultaat om tevreden over te zijn!

MELDPUNT WAARNEMINGEN EERSTELINGEN

Op de website www.natuurkalender.nl worden eerste (voorjaars) waarnemingen van planten, vogels en vlinders live geprojecteerd op de kaart van Nederland. Er is precies te zien waar de Sneeuwkllokjes in bloei staan, waar Gierzwaluwen al gezien zijn of waar de Koolwitjes al rondfladderen.

Ook waarnemingen uit de voorgaande jaren zijn op de site in kaart en in grafiekvorm te zien. Iedereen kan zijn eigen waarnemingen heel eenvoudig doorgeven.

Heeft u geen internet?

Dan kunt u uw waarnemingen telefonisch doorgeven op de 'fenolijn', telefoon 035-6711338.

Hé, een pinguïn aan zee!

Op 12 december liep ik te wandelen op het strand ten noorden van Bloemendaal aan Zee. Ik had net een simpel digitaal cameraatje aangeschaft, want je weet maar nooit wat je in de natuur tegenkomt.

Op een gegeven moment zag ik iets zwarts 'rechttop zittend' aan de waterlijn. Mijn eerste gedachte was: een pinguïn! Snel schoot ik - van nog grote afstand - het eerste plaatje. Langzaam dichterbij komend, maakte ik de ene na de andere foto. De vogel kon immers elk moment wegvliegen en ik wilde hem zo groot en duidelijk mogelijk vastleggen. Hij bleef echter stokstil zitten en stoïcijns naar zee kijken. Was hij wel echt? En zo ja, dan was het geen ontsnapte pinguïn uit Artis of een kunstmatig evenbeeld daarvan.

Het bleek een aangespoelde zeekoet die onder de olie zat en zich doodmoe had gevochten om levend aan de kust te komen. Een aantal andere wandelaars had hem ook opgemerkt en in overleg besloten we de nu fel naar de handen pikende koet op te pakken, het lijfje in een AH-tas te hullen en hem naar het Vogelhospitaal te brengen. Bij Parnassia had de nieuwe eigenaar gelukkig het nummer van het Vogelhospitaal en konden we bellen. Ze bleken bereid nog even langer open te blijven om de koet te ontvangen.

Voor mij was het vinden van de zeekoet een speciale gebeurtenis. Het bleek echter slechts een voorbode van de honderden vogels - ook alken, een roodkeelduiker en een zwarte zee-eend - die de weken erna in België en Nederland aanspoelden ten gevolge van het gekantelde en gezonken autotransportschip Tricolore. Allemaal slachtoffer van de stookolie van de Tricolore of van passerende schepen die hun kans waar zien om kosteloos olie te lozen. Het betreft hier nog niet eens een olietanker als de Prestige, waarbij de aanslag op de natuur onnoemelijk veel groter is. In dat geval zou het Vogelhospitaal veel te klein zijn en zou wellicht voor de Duitse oplossing van afschieten gekozen moeten worden.

Wat het Vogelhospitaal doet, met al zijn vrijwilligers, is natuurlijk hartstikke goed. Hoe kun je echter voorkomen dat er om de zoveel jaar een grote olienatuurramp ontstaat? Een van de organisaties die zich daar voor inzet is Greenpeace. Zij hebben samen met de International Transport Worker's Federation en

WWF International een brief aan VN secretaris-generaal Kofi Annan gestuurd. Deze heeft gereageerd door de noodzaak te bevestigen dat er veel meer gedaan moet worden aan veilige scheepvaart, de bescherming van het zeemilieu en van het levensonderhoud van miljoenen mensen over de hele wereld die afhankelijk zijn van de giften van de zee. En zijn we dat niet allemaal?

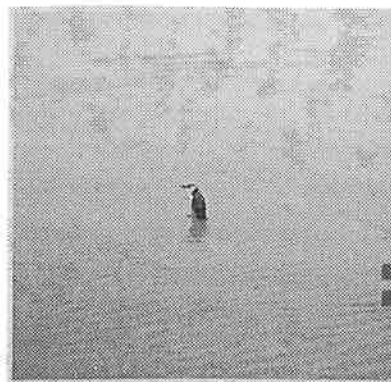
Verder pleit Greenpeace voor het verbieden van onveilige tankers en om scheepvaartroutes buiten ecologisch kwetsbare gebieden te houden. Tevens zouden schepen die uit de vaart gaan op mens- en (andere) natuurvriendelijke wijze moeten worden gesloopt en dat is anders dan nu gebeurt aan de stranden van Bangladesh en Pakistan.

Oh ja, Jonataan Levertraan Zeekoet heeft het gered door zich - na zijn inwendige en uitwendige reiniging - met sprut van 600 naar 900 gram te eten en veel te aquajoggen in het stroombasin van het Vogelhospitaal. Nu maar hopen dat hij dat zwarte, relatief vlakke stuk zee zal mijden.

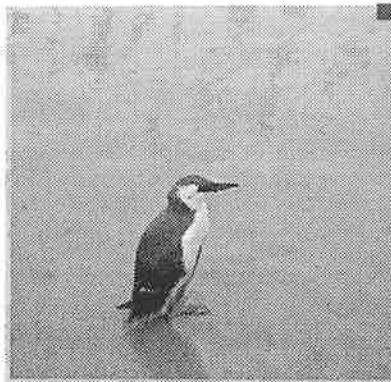
Ronald van Zon

**Vogelhospitaal,
voor giften en
vrijwilligerswerk:
tel.: 023 - 5255302**

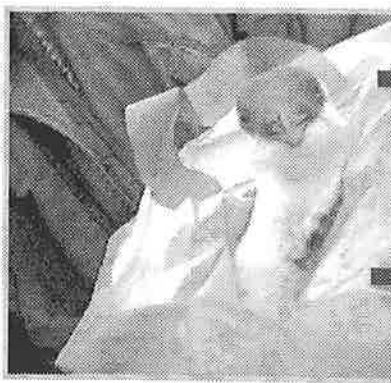
**Greenpeace:
www.greenpeace.nl**

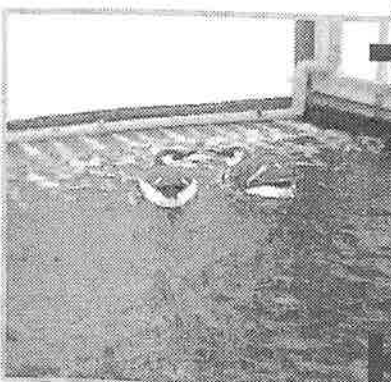
Pinguïn

Zeekoet

AHááá

aquajoggen in 'het Vogelhospitaal

Toen de zeekoet nog een pinguïn was.

ZEEKOET ZORGT VOOR ZAMENWERKING

Nieuwe eigenaars Parnassia werken samen met IVN

Jonataan Levertraan Zeekoet heeft het op alle fronten goed gedaan.

Zijn uitputting heeft gezorgd voor een inspanning op het gebied van natuur-educatie.

Ronald van Zon kwam door Jonataan namelijk in contact met Hans en Aliex Slewe, de kersverse eigenaars van Parnassia. Zij blijken grote natuurliefhebbers en kenden het IVN dan ook van verschillende activiteiten. Zij wilden graag vanuit Parnassia natuuractiviteiten starten, omdat het restaurant zo mooi ligt op de grens van twee natuurgebieden', strand en zee, en duinen.

Wij als IVN zagen hier mogelijkheden om een breder publiek te bereiken, misschien zelfs een publiek dat niet zo snel aan natuurexcursies zal deelnemen. Op initiatief van Ronald heeft het IVN-bestuur contact gelegd. De eerste gezamenlijke activiteiten vonden plaats in de Voorjaarsvakantie.

Ongeveer 60 kinderen hebben tijdens hun vakantie genoten van twee sporenexcursies in de duinen en een juttersexkursie op het strand. Vooraf even kennismaken met de gidsen onder het genot van een glaasje limonade en dan lekker zonder ouders de duinen in of het strand op. De jutters mochten zelfs nog een heuse tentoonstelling voor hun ouders maken op het terras van Parnassia. En na afloop stond er een heerlijke kinderlunch voor ze klaar. Al met al een groot succes voor zo'n eerste samenwerking.

Natuurlijk werken de eigenaars van Parnassia op commerciële basis.

Als je daar echter goede afspraken over kunt maken, is daar niks mis mee. Zo hebben wij afgesproken dat de excursies die wij in samenwerking met Parnassia doen, vallen onder wat wij noemen 'aangevraagde excursies'. Net als scholen, vrienden-groepen of bedrijven een excursie aanvragen bij het IVN, 'vraagt' Parnassia ook excursies aan bij ons. En net als scholen, vrienden of bedrijven betalen zij de vereniging daar geld voor. Een vast bedrag daarvan is bestemd voor de gids(en).

Jonne Misset
Ronald van Zon

Per benenwagen of boot door de Weerribben ...

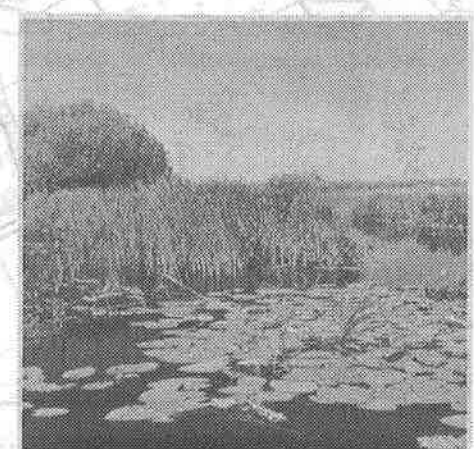
Ook dit jaar hebben we weer een bijzondere excursie georganiseerd voor leden en donateurs. Op zaterdag 17 mei gaan we naar de Weerribben in Noordwest Overijssel. Het gebied - waar water en riet overheersen - vormt één van de belangrijkste moerasgebieden in Noordwest Europa.

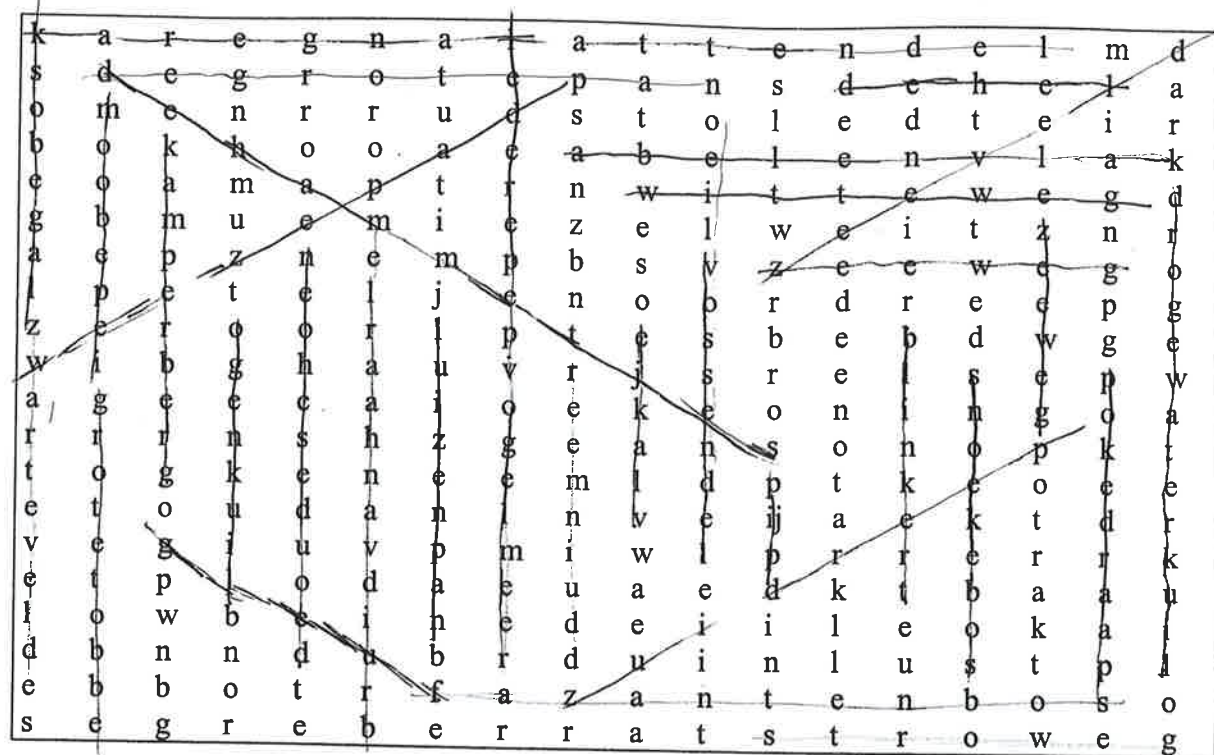
Ook is er de mogelijkheid een excursie te maken naar het nabijgelegen natuurreservaat De Rottige Meente, een laagveenmoerasgebied. Enthousiaste IVN-gidsen die de gebieden op hun duimpje kennen, staan klaar om ons rond te leiden per benenwagen of boot. Voor enthousiastelingen onder ons is een excursie per kano ook mogelijk, maar dat kan alleen als je goed kunt kanoën.

Het programma ziet er als volgt uit. Verzamelen op station Spaarnwoude om 8.15 uur. Vertrek per auto. Ochtendexcursie van 10.30 tot 12.30 uur: keuze uit wandelen in de Weerribben, varen in de Weerribben of wandelen in de Rottige Meente. Middagexcursie van 13.30 tot 15.30 uur met dezelfde keuzes. Er kan op eigen kosten geluncht worden in een nabijgelegen restaurant, maar je kunt natuurlijk ook zelf een lunchpakketje meenemen. De kosten voor de hele dag bedragen 12 euro per persoon, contant te betalen bij het vertrek.

Enthousiast geworden? Geef je dan snel op. Telefonisch via nummer (023) 5274950 of per mail via laterveer.misset@hetnet.nl. Je aanmelding moet uiterlijk donderdag 24 april binnen zijn! Vergeet niet door te geven wat je keuze voor het ochtend- en het

middagprogramma is. ... en met de auto er naar toe! Natuurlijk gaan we carpoolen. Van de autobezitters verwachten we dat zij genegen zijn mensen mee te nemen. Je ontvangt daarvoor een benzinekostenvergoeding. Geef dus bij je aanmelding op of je een auto ter beschikking hebt en hoeveel personen je mee kunt nemen.

DE NATIONAAL PARK PUZZEL

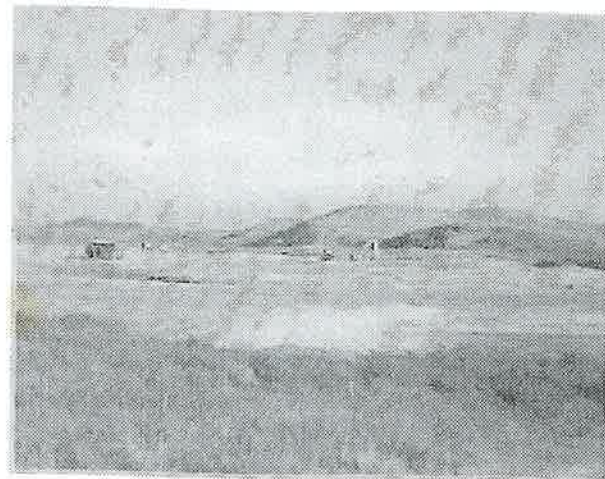
In de vorige Toorts stond een verkeerde puzzel. Als u bent gaan puzzelen, zult u er niet uitgekomen zijn. Ook was de puzzel per ongeluk op twee pagina's terecht gekomen, waardoor u steeds heen en weer moest bladeren. We plaatsen de puzzel opnieuw en ditmaal de goede versie!

Zoek de woorden die kriskras in het letterveld zijn verborgen: horizontaal, verticaal en diagonaal, van links naar rechts en omgekeerd. Sommige letters worden meerdere malen gebruikt, maar een woord zit nooit in zijn geheel verborgen in één ander woord. Als 'bos' wordt gevraagd, zit dit dus niet verstopt in 'grote bos'.

Let op: zeeweg komt twee keer voor, zowel in de Kennemerduinen als in deze puzzel.

De niet gebruikte letters, gelezen van links naar rechts en van boven naar beneden, vormen de namen van twee gebieden in de Kennemerduinen.

✓ abelenvlak	grote bos	✓ paardekop	✓ weezepad
✓ blinkert	✓ grote tobbe	✓ peperedel	✓ witteweg
— bruid van haarlem	hazenwei	✓ pijp	✓ zeeweg
✓ de grote pan	✓ iepeboom	pwn	✓ zeeweg
✓ de hammetjes	✓ kamperberg	rietdel	✓ zeeveld
✓ de hel	kar	✓ snoekebos	✓ zuidreep
✓ de oude schoen	kraton	starreberg	✓ zwarte veld
dooie bos	✓ lage bos	✓ stroweg	
✓ droge waterkuil	✓ langerak	tobbe	
duinlust	✓ lattendel	trommel	
✓ duinmeer	✓ luizenpan	t wed	
ezelwei	noordreep	✓ vlakje	
✓ fazantenbos	✓ ogenkuil	✓ vogelmeer	
✓ gleuf	olmenbos	✓ vossendel	

IS ER NOG WAT TE DOEN?

Expositie Bosranden; van alles over het leven in de zoom van het bos. Voor alle leeftijdsgroepen interessant.

T/m 11 mei 2003 in NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9 in Haarlem.

Open op werkdagen van 13.00 uur tot 16.30 uur en op zondag van 14.00 uur tot 16.00 uur.

Op feestdagen gesloten.

Toegang gratis.

12 en 13 april: extra openstelling van de heemtuin De Heimanshof aan de Wierger Bruinlaan in Hoofddorp, telefoon 023 - 5581158.

12 en 13 april: Ideeënmarkt stads tuinieren; voorjaarsevenement met tips over tuinieren en plantenverkoop, speciaal voor de kleine stadstuin. Het IVN is ook met een stand aanwezig. Om 12.30 uur en 14.00 uur is er een publiekswandeling door de tuin, met als thema 'Tuin en kwekerij'. **Toegang gratis.**

Stadskweektuin, Kleverlaan 9 in Haarlem. Beide dagen van 11.00 uur tot 17.00 uur.

Expositie Cruydt en quael; plantengeneeskunde door de eeuwen heen.

Van 18 mei t/m 14 augustus 2003 in NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9 in Haarlem.

Open op werkdagen van 13.00 uur tot 16.30 uur en op zondag van 14.00 uur tot 16.00 uur. Op feestdagen gesloten. Toegang gratis.

Expositie Overnachten; in een mooi en donker sprookjesbos kunnen kinderen verschillende dieren van dichtbij zien, horen wat voor geluid ze maken en meer over het leven van die dieren te weten komen.

T/m 22 juni 2003 in Duincentrum de Zandwaaier, Zeeweg t/o ingang Koevlak.

Open op dinsdag t/m zondag van 10.00 uur tot 17.00 uur.

Toegang gratis.

Opdrachtenboekje € 0.50 en knutselen € 2.00 per kind.

Expositie Het landschap van Ruisdael, Zuid Kennemerland nu; een samenspel tussen schilder en fotograaf. Fotograaf Martin Kers heeft in de 20e eeuw diezelfde landschappen met de camera vastgelegd die Jacob van Ruisdael in de 17de eeuw op doek schilderde. De positieverandering van stad en landschap is visueel gemaakt.

Van 28 juni t/m 31 augustus 2003 in Duincentrum De Zandwaaier, Zeeweg t/o ingang Koevlak.

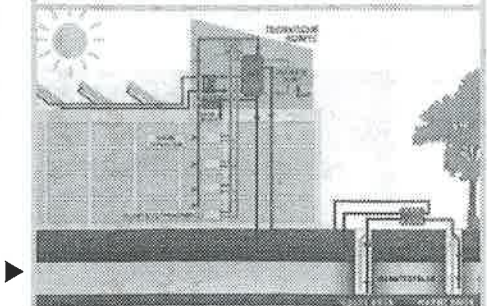
Open op dinsdag t/m zondag van 10.00 uur tot 17.00 uur.

Toegang gratis.

Aquifers zijn watervoerende zandlagen op 25 tot 100 meter diepte, die gebruikt kunnen worden voor de tijdelijke opslag van energie. In Nederland wordt die energie-opslag meestal gebruikt voor koeling, bv. in kantoorgebouwen, in de industrie en bij land- en tuinbouw. Bij woningbouw wordt de energie-opslag gebruikt voor verwarming. Begin 2000 waren er in Nederland in totaal 118 projecten op het gebied van energie-opslag. De verwachting is dat er per jaar 10 tot 15 projecten in gebruik worden genomen.

Niet overal worden aquifers gebruikt voor energie-opslag. Voor de Great Plains in de Verenigde Staten wordt de Ogallala aquifer aldaar bijvoorbeeld gebruikt voor beregeningsinstallaties. De Ogallala aquifer heeft een oppervlakte van 11x Nederland en een inhoud van 3700 km3 zoet water. Omdat er een bepaalde grondwaterstroming plaatsvindt in de aquifer, kan het omhooggepompte water weer aangezuiverd worden. De jaarlijkse aanvulling bedraagt daar één tot twee centimeter. De jaarlijkse onttrekking bedraagt echter 30 tot 150 centimeter. Het Texaanse deel van de aquifer is bijvoorbeeld al voor tweederde leeggepompt.

Bron: ThinkQuest en NRC

LAAG WATER IN SCHALKWIJK;

ondergronds meer verwarmt negen flats

Pré Wonen, Elan Wonen en De Woonmaatschappij zijn begin februari 2002 gestart met het 2 MegaWatt-project. Dit is een voorbeeldproject op het gebied van energiebesparing en toepassing van duurzame energie in bestaande bouw. In dit project, waarbij negen flats met 382 woningen zijn betrokken, wordt gebruik gemaakt van de combinatie van zonnecollectoren, toepassing van warmtepompen en warmteopslag in aquifers (zie uitleg in kader).

De drie corporaties die dit initiatief hebben genomen, wilden de renovatie en de vervanging van de technische installaties van de flats op een duurzame manier aanpakken. ENECO Energie bedacht een techniek waardoor de woningen tot 75 procent van duurzame energie kunnen worden voorzien.

Bij het 2 MegaWatt-project wordt de warmte die niet voor tapwater nodig is, 's zomers in de bodem opgesla-

gen. In de winter, wanneer de vraag naar warmte en warm water hoger is, wordt het tapwater weer opgepompt. Er worden vijf keer zoveel zonnecollectoren geplaatst dan normaal voor warm water nodig zouden zijn, zodat er voldoende warmte wordt opgevangen om de huizen te verwarmen. De boilerinstallatie kan in het hoogseizoen een vermogen bereiken van ongeveer 2 MegaWatt: jaarlijks is dat ongeveer 2,3 miljoen kWh. Dit levert een beperking van de CO2-uitstoot op van ongeveer 1500 ton per jaar. Dat is vergelijkbaar met de jaarlijkse opnamecapaciteit van 150 hectare nieuw bos (ongeveer 300 voetbalvelden). Het 2 MegaWatt-project wekt 30 procent meer energie op dan het grootste zonnedak van Europa dat op de Floriade stond.

Het eerste warme water uit de warmteopslag zal vermoedelijk deze winter worden getapt.

Bron: Aedes Magazine 4/2002

DWA, Bodegraven

FLUITENKRUID

*boerenslootjes, bijna verborgen
onder bloeiende bermen
dit is pure schoonheid*

*witte wolken fluitenkruid
gemengd met zuring-rood
dat al bijna geen rood meer is
en pollen smeugig boter-geel*

*'t schelpenpad knarst
nu niets zeggen
't fluitenkruid fluit*

De oprit ligt vol verse bloesemblaadjes en verdroogde bruine meeldraadkatjes van de berk die hun stuifmeel hebben afgegeven en klaar zijn met hun taak.

Na een weekje binnen met de griep is het weer lekker buiten te lopen. In een kale tak van de Duivels-wandelstok (*Aralia elata*) zit een koolmees op z'n kop. Wat zijn dat toch een acrobaten. Op het dak fluit een merel. Een straat verderop komt antwoord. Ik loop langs een schutting en zie tussen de kiezels Stinkende Gouwe staan. Tenminste, ik geloof dat die zo heet. Wat zijn die nieuwe knopjes mooi behaard; de stelen ook zie ik nu. Dat jonge knopje krijgt zo iets ouds, breekbaars. Ik breek een takje af om er thuis verder naar te kijken.

Op het bruggetje blijf ik even over het water uitkijken. Geen waterplant te bekennen. Jammer, want in onze vijver bloeien de dotters nu zo mooi, dat zou deze sloot best kunnen gebruiken. Aan de kant van de weg, boven de sloot staan 'gemeente-struiken' en die zien er zo saai uit. Toch, als je dichterbij kijkt, zie je de verscheidenheid aan bladvormen en groenkleuren.

Er is veel te zien. Hele kleine, fijne knopjes van de liguster, mooie oude verdroogde elzenproppen. Hoe heet die struik ook weer met dat saaie, grote leerachtige blad? De bloemen zijn al uitgebloeid. Ze lijken wel een beetje op de kaarsen van de kastanje, maar dan een beetje kleiner. En is dit een meidoorn? Ja, dat moet wel. Verderop bloeit er een witte. Ruikt hij eigenlijk? Nauwelijks.

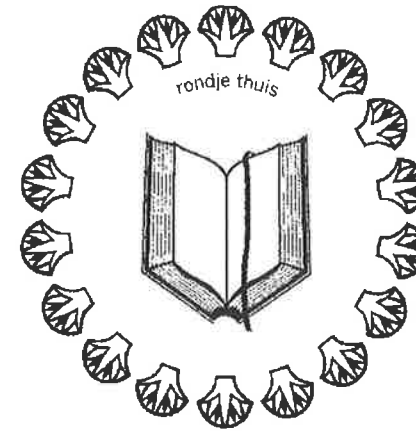

Kinderstemmen mengen zich met het 'gezaag' van de koolmees.

Ik loop mijn rondje door en zie in de verte een bollenveld. Stom, mijn bril vergeten. Ik weet dus niet welke bloemen er staan, maar ik denk witte hyacinten. Ruiken doe ik ze niet want de wind staat verkeerd en mijn neus is verstopt.

Ik loop verder over het pad, sla de hoek om en sta er dan vlak bij. Het zijn witte narcissen met een geel hartje en als afsluiting is er een donkergele strook tegen de horizon gelegd. Ik ga op het bankje zitten en kijk op mijn gemak in het rond. Oh, mijn heerlijke Fluitenkruid bloeit hier. Die bloem geeft mij altijd het ik-heb-zin-in-vakantie gevoel. Er groeit er zelfs een tussen de planken van de bank door.

Ik krijg het koud. Genoeg gezien en gehoord. Op naar mijn warme kamer en de thee.

Een rondje langs de boeken, op zoek naar wat informatie over de koolmees. Ik pak uiteindelijk 'Het Vogeljaar' van Dr. Jac. P. Thijsse en lees het volgende:

"Van alle vogels zijn de mezen gemakkelijk te onderscheiden, doordat zij alle min of meer witte wangen hebben, hun snavel is kort en dik, hun gevederte is los en donzig en wordt door ieder windje opgeblazen. Ze hangen bij voorkeur ondersteboven aan dunne takjes'.

Over zijn geluid schrijft hij: 'De koolmees geeft zijn tevredenheid te kennen met flink en helder roepen: pink, pink, pink, pink of kortweg pink. Soms zijn die pinken allemaal precies even lang, maar ook maakt hij er wel figuurtjes van. Als hij kwaad is, schatert hij: terrr.

In februari al komt de koolmees met nog een ander roep voor de dag: de zaagroep: zijn beroemde kleinterts-motief dat hij in het oneindige variëren kan. Al naar de manier waarop hij sommige van deze tonen herhaalt en accentueert, hoort het volk hem zeggen 'schiet in 't vuur, schiet in 't vuur' of 'spin dikke, spin dikke'. Dat zijn de meest bekende geluiden, maar als hij daar nu nog wat gepink en geschater doorheen gooit, dan meent ge telkens nieuwe vogels te horen en altoos is het dezelfde koolmees."

Enkele jaren geleden zaten er in onze berk drie soorten mezen. Ik heb er een haiku (Japanse dichtvorm) van gemaakt:

*pimpel staart en kool
mezen in mijn berkenboom
het licht wordt lichter*

Opeens zie ik gele vlekken op mijn hand en denk weer aan de Stinkende Gouwe. Kijken of ik daar iets over kan vinden. Ik herinner me iets van mieren die de zaden wegslepen, het zoete deel er onderweg afeten en dan het zaadje laten liggen. Ook een manier van verspreiden. En er was ook iets met wratten. Dat klopt, lees ik in Thieme's Plantengids. "In de volksgeneeskunde heeft Stinkende Gouwe een wijdverbreide naam als onfeilbaar middel tegen wratten. Dit wordt aan het oranje melksap toegeschreven, dat bij het afbreken van een blad tevoorschijn komt. Steeds weer worden succesvolle wrattenmiddelen met toepassing van Stinkende Gouwe-sap gemeld, maar autosuggestie zal wel werkzamer zijn dan welke stof van de Stinkende gouwe ook."

In de Lexicon Inheemse Planten lees ik verder nog dat de plant behoort tot de papaverfamilie en dat de vrucht een hauwachtige doosvrucht is. De zaden hebben een voedzaam aanhangsel en worden door de mieren getransporteerd; een mierenplant dus. Mijn geheugen heeft me wat dit betreft niet in de steek gelaten.

Er zit nog thee in de pot voor één nazoekje en dat wordt het Fluitenkruid. Heerlijk toch als je zoveel boeken thuis tot je beschikking hebt. Ik kijk in Wilde planten in Noord-Holland. Daar staat over het Fluitenkruid dat het een plant van graslanden en bermen is. Van oorsprong is het een plant van bossen en bosranden, maar zij heeft zich aan andere milieus weten aan te passen. Overal in Noord-Holland kun je het Fluitenkruid langs wegen aantreffen. Vaak wordt het actief bestreden, want het vee eet het niet en het droogt slecht, zodat het in het hooi gaat schimmelen. Daar denk ik echter niet aan als ik in het voorjaar de grote, witte, schermvormige bloeiwijzen en de dof-groene geveerde bladeren weer zie. Ik word er vrolijk van, zelfs zonder van de holle steel een fluitje te maken en daar op te blazen. Vroeger werd de plant daarom ook wel Toeter genoemd en nog altijd heet in de Beemster de keur van het dijkbestuur omtrent het jaarlijks schoonhouden van de dijk Toeterschouw. Zo, mijn STRAATJE OM zit er weer op. Ik hoop dat u er ook van heeft genoten en de volgende keer weer met me mee loopt.

Marisca van der Eem

IN BOMEN ZITTEN VOGELS

Goed, wij hebben dus als redactie afgesproken dat we dit jaar het thema 'bomen' in de Toorts aan de orde laten komen. Liefst in alle vaste rubrieken. Dus ik moet hier nu met u bomen over bomen. Maar misschien kunt u zich voorstellen dat ik niet zoveel beleef met bomen. En daarbij ben ik eigenlijk gek op vogels. Daar let ik dus veel meer op, en - eerlijk is eerlijk - daar valt echt meer mee te beleven dan met bomen.

Ik bedoel ... als je door de duinen fietst en je ziet een buizerd een kraai aanvallen. Dat noem ik een belevenis! Ik stapte natuurlijk meteen van m'n fiets af en bleef kijken. Tot mijn stomme verbazing was de kraai de aanvaller! Hij joeg de buizerd uiteindelijk weg. Verbazingwekkend.

Even verbazingwekkend is het dat mijn paartje tuineksters rustig het bakje met kattenvoer leegeten, terwijl Poes in de tuin zit toe te kijken. De eksters zijn binnen vijf minuten aanwezig op de schuttingrand als ik het etensbakje buiten zet. Hoe weten ze dat? Komt dat omdat het bakje van roestvrij staal is en dus glimt?

Tegenover de slimheid van deze vogels staat mijn eigen domheid. Nou ja, in dit geval dan. Ik luister met enige regelmaat naar CD's met vogelgeluiden. Dit keer had ik de CD van Wil Heemskerk opstaan, hij neemt zelf geluiden op in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Ik luisterde naar de boomleeuwrik, omdat ik meende die in de duinen gehoord te hebben. Wat een raar geluid maakte die vogel! Die zat waarschijnlijk ongeveer tegen de microfoon van Wil aan te zingen. Ik weet dat zoiets wel eens voorkomt, maar dat wordt dan

altijd beschreven in het boekje bij de CD. Dus ik op zoek naar de beschrijving van de boomleeuwrik: "Heeft voorkeur voor open en half-open duingebied. Zingt meest tijdens de vlucht."

Niets over de afstand tot de microfoon. Nou ja, misschien dat ie dan naar de microfoon toevloog ... Maar toen ook de roodborst als een schor vogeltje door de luidsprekers heen kwam, ging mij pas een lichtje op. Ik heb mijn CD-speler weggebracht voor een reparatie. Dit voorval deed mij weer denken aan het begin van de gidsencursus, inmiddels vijf jaar geleden. Een medestudent gaf mij de tip om op lange afstanden in de auto naar vogelcd's te luisteren. Nu had ik in die tijd nog geen cd-speler in de auto, maar wel een cassette recorder. En ... ik had nog bandjes, waarvan ik de inhoud nog uit mijn jeugd herinnerde. Er kwam dan een dame of heer en die sprak met een grafstem, duidelijk articulerend: *de koolmees*, en daarna hoorde je het geluid van dit zingende vogeltje. Wij hebben thuis nog heel lang gesproken over *de merel*, als we deze zanger in onze tuin zagen. Maar dit terzijde.

Onder vrolijk gefluit legde ik een aardige afstand af. Langzaam begon ik de vogels minder te herkennen; de grafstem klonk steeds dieper en uiteindelijk ontdekte ik dat cassettebandjes een uiterste houdbaarheidsdatum hebben.

Maar goed, van de mechanische zangers terug naar de levende zangers. Een verhaal dat ik u ook niet wil onthouden is dat van een excursie onder leiding van Fred Hagens, de vorige IVN-voorzitter. Mensen die hem kennen weten dat het

een weidevogelexcursie moet zijn geweest. We zagen grutto's en kieviten spectaculair door het luchtruim gaan en daarna bij het landen even 'vlaggen' met de witte vleugels omhoog.

We zagen kieviten die kraaien en zelfs een reiger aanvielen. Pulletjes (jonge kieviten) konden we niet ontdekken, maar ze zullen er ongetwijfeld geweest zijn. Het meest bijzondere was echter een paartje kluten, dat zijn die vogels waarvan de snavel omhoog gebogen staat. Fred was aan het uitleggen dat kluten altijd wat vreemd door het water lopen, met hun kop heen en weer zwiepend, om zo met hun snavel de beestjes uit het water te zeven. Dat verhaal viel echter niet vol te houden. De ene kluut ging weliswaar vreemd door het water (plat op de buik en ook de kop plat op het water), maar toen de andere kluut daar bovenop ging zitten, was het duidelijk. Wij keken precies op het goede moment, want zo'n paring duurt maar heel eventjes.

Ik sluit dit Kattebelletje af met de melding dat ik tijdens een winterse wandeling door de buitenwijken van Haarlem een zanglijster tegen kwam die een slakkenhuis probeerde stuk te slaan op een steen. Het was pas 15 januari en de vogel moet die slak ergens opgediept hebben uit zijn winterverblijf. Ik zie begin maart nog steeds geen slak in mijn tuin ... De tijd komt weer aan om veel naar buiten te trekken. Ik ga voor u mijn best doen om meer met bomen te beleven. Ik hoop dat ik u de volgende keer spectaculair nieuws kan brengen.

Jonne Misset

KLIMOP

Klimop (*Hedera helix*) is een eenzaam Europees familielid van de Araliaceae, de Klimopfamilie. De overige familieleden groeien voornamelijk in de tropische regenwouden van Zuidoost Azië en Amerika.

Zowel de Nederlandse als de Latijnse naam zeggen iets over de groeiwijze, namelijk naar boven gericht. *Helix* betekent gewonden, spiraal, terwijl klimop duidelijk niet klimom of klimrond is.

Derhalve prefereer ik hier de Nederlands benaming. Het klimmen gebeurt met behulp van hechtwortels, die echter géén voeding uit de steunobjecten halen. De plant verteert ook géén steen of voegen van metselwerk. Wel kunnen de hechtwortels zich in holletjes in muren vasthechten, zodat ze vervolgens al groeiend de muur uit zijn voegen doen barsten. Door hun groeiwijze zijn de klim- of hechtwortels de tand-des-tijds dus wel behulpzaam. Het proces kan lang doorgaan, daar een klimopplant de zeer respectabele leeftijd van wel vierhonderd jaar kan bereiken. Daarbij kunnen de afzonderlijke stengels tot zo'n honderd meter lang worden! De stammen van zulke oude exemplaren zijn dan indrukwekkend van omvang.

De plaatsen waar Klimop in ons land voorkomt zijn vooral de oude humeuze, en kalkrijke gronden. De plant is dus minder algemeen, soms zelfs ontbrekend op de Waddeneilanden en in de IJsselmeerpolders.

Ongeveer gelijktijdig met de Iep (*Ulmus* sp.) en de Zomereik (*Quercus robur*) verscheen de Klimop zo'n 7000 jaar v. Chr. in onze gebieden. De reeds genoemde (stam-)bedekking door de Klimop biedt aan de betreffende bomen bescherming tegen fel zonlicht en sterke temperatuurwisselingen. Op den duur echter kan Klimop zo weelderig en overheersend zijn dat de boom wordt doodgeknuffeld, mede doordat er dubbele voeding uit de grond moet komen voor zowel de boom als voor de Klimop. Ook als bodembedekker is Klimop vaak zo overheersend dat variatie in plantengroei steeds

12
Eetbare en/of
geneeskrachtige kruiden

moeilijker wordt. Zet er in dat geval schapen op. Die vreten de gehele plant, zowel de bladstengels als de wortel. Hierover straks meer bij de geneeskraft.

Folklore

Daar men in onze streken maar drie grote loofplanten kent die in de winter groenblijven, is het niet verwonderlijk dat mensen aan deze drie, te weten: Hulst (*Ilex aquifolium*), Maretak (*Viscum album*) en Klimop (*Hedera helix*) bijzondere eigenschappen toedichtten.

De eeuwig groene Klimop staat dan ook in de bloementaal voor vrijmoedige liefde en trouw. Let dus op wanneer je een boeket bloemen krijgt of weggeeft.

De zielsverhuizing, waarvan enkele leden van bepaalde Hindoesekten overtuigd zijn, veronderstelt dat Klimop de reïncarnatie is van misdadigers, of van hen die van het kwaad leefden.

De Grondklimop, wisten onze voorouders, is in staat betoveringen te verbreken. Het is bovendien een kandelaar van de duivel, met Alruin (*Mandragora officinarum*) als kaars (al begrijp ik absoluut niet hoe).

In vroeg-Christelijke tijden legde men Klimoptakjes op graven, in de overtuiging dat Klimop het eeuwige leven (van Christus) vertegenwoordigt. Tegenwoordig gebruiken we de groenblijvers vooral in de Kersttijd. Het Groen staat nog steeds voor het doorgaan van het leven.

In de volgende Toorts vertel ik u iets over de geneeskrachtige werking van Klimop.

Yneke Bettink

Activiteitenprogramma Voorjaar / Zomer 2003

Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie,
afdeling Zuid-Kennemerland

Informatie over excursies: zie telefoonnummer bij betreffende excursie.

Nachtegalenexcursie, Kennemerduinen

Zaterdag 26 april

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 20.00 uur, ingang Koevlak, Zeeweg, Overveen.
Duur: 2 uur. Toegangskaat verplicht. Kijker meenemen.
Deelname uitsluitend na **aanmelden** bij NPZK: 023 5411119.
Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Nachtegalentocht, Duin en Kruidberg/Kennemerduinen

Zondag 4 mei

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland.
Wandeltocht van de binnenduinrand naar zee en weer terug.
Onderweg wordt gekeken en geluisterd naar vogels van diverse duinlandschappen en de vogeltrek over zee.
De tocht wordt onderbroken voor een lunchpauze in restaurant Parnassia.
Vertrek: 04.30 's nachts, vanaf NS-station Santpoort-Noord aan de Santpoortse Dreef.
De tocht duurt tot ongeveer einde middag/begin avond. Toegangskaat verplicht.
Kijker en eventueel extra eten/drinken meenemen. Denk om warme kleding.
Deelname uitsluitend na **aanmelden** bij NPZK: 023 5411119.
Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 11 mei

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.
Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen. Aanmelden vooraf is niet nodig.
Informatie: Ans Pauw, 023 5420513.

Excursie "Boom en Blad in de Stad"

Zaterdag 17 mei

I.s.m. de KNNV.
In Haarlem worden bomen o.a. bedreigd door bezuinigingen! Inwoners trotseren bijl en zaag van de plantsoendienst. Een excursie over soorten bomen, hun groei en bloei en hun rol in de stad.
Vertrek 11.00 uur bij ingang Algemene Begraafplaats aan de Kleverlaan. Duur 2 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Ronald van Zon, 023 5492719.

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden, Middenduin

Zondag 18 mei

Vertrek: 08.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen. Duur: 2,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Mona Schön, 023 5264411.

Aalscholvers in de duinen

Zondag 18 mei

Een vogelexcursie door de Amsterdamse Waterleidingduinen naar de aalscholverkolonie in het Renbaanveld.
Vertrek: 10.30 uur, ingang AWD aan de Zandvoortselaan tussen Zandvoort en Bentveld.
Duur: ongeveer 1,5 uur. Meenemen: verrekijker.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Joop Lambert, 020-6255908

Nachtegalenwandeling, Reinaldapark

Maandag 19 mei

Vertrek: 20.00 uur, parkeerplaats bij de Zomervlaart, Prins Bernardlaan, Haarlem.
Duur: 2 uur. Kijker meenemen.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Strandexcursie, Bloemendaal aan Zee

Zondag 25 mei

Tevens is er een aparte kinderexcursie. Ouders gaan hierbij niet mee.
Vertrek beide: 11.00 uur, Kop van de Zeeweg, Bloemendaal aan Zee. Duur: 1,5 uur.
Informatie: Wil Stumpe, 023 5374168. Voor de kinderexcursie: Cora Miltenburg, 020 6136732.

Rondleidingen Thijsses Hof

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.
Iedere eerste zondag van de maanden april t/m oktober.
Aanvang: 14 uur.
Ingang: Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje), Bloemendaal

Excursies Landgoed Huys te Manpad

Georganiseerd door Stichting Huys te Manpad, onder andere m.m.v. IVN gidsen.
Gedurende de periode 15 april - 15 oktober:
Iedere zaterdag, aanvang: 10.00 uur.
Iedere dinsdag, aanvang 14.00 uur.
Vertrek bij het toegangshek, Herenweg, Heemstede.

Excursie Zeedorpenlandschap, Kostverlorenpark Zandvoort

Dinsdag 3 juni

Duinterrein met interessante cultuurhistorie en rijke flora.
Vertrek: 19.00 uur, ingang Quarles v. Uffordlaan 1, Zandvoort. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie Zeedorpenlandschap, Zuidduinen Zandvoort

Donderdag 12 juni

Grootste restant van een duingebied dat is verbonden met de eeuwenoude Zandvoortse zeedorpenecultuur. De karakteristieke zeedorpenvegetatie is hier rijk ontwikkeld.
Vertrek: 19.00 uur, vanaf parkeerwachtershuisje Ir. G. Friedhoffplein, Zandvoort zuidwest.
Duur: 1,5 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Erna Schreuder, 023 5314647.

Midzomerwandeling Wandelbos Groenendaal

Donderdag 19 juni

I.s.m. Gemeente Heemstede.
Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie "Insecten rond de Meerwijkplas", Schalkwijk

Zondag 22 juni

Vertrek: 11.00 uur, Zuideinde Bernadottelaan. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Fietsexcursie Kennemerduinen

Woensdag 25 juni

Tijdens diverse stops wordt verteld over het heden, verleden en toekomst van de Kennemerduinen en wordt o.a. uit de doeken gedaan hoe "De Lakens" aan zijn naam komt.
Vertrek: 19.30 uur vanaf infopaneel bij Parnassia, eindpunt bezoekerscentrum De Zandwaai. Duur 2 uur. Toegangskaat verplicht.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eveline Zeilstra, 023 5257532.

Op zoek naar Oeverzwaluwen in de Haarlemmermeer

Vrijdag 27 juni

Al enkele jaren broeden op een paar plaatsen in de Haarlemmermeer Oeverzwaluwen.
Wanneer de Oeverzwaluwen hier weer terugkomen, is er eind juni een goede kans om jongen in de nestopeningen te zien. En de gids vertelt over het bijzondere broedgebied.
Het is aan te raden een verrekijker mee te nemen en iets om op te zitten (plastic zak / klein campingstoeltje). Ook een (zonne)bril tegen mogelijk stuivend zand is geen overbodige luxe.
De excursie duurt van 19.30 - 21.00 uur en is ook geschikt voor kinderen vanaf circa 8 jaar.
De plaats van verzamelen en vertrek wordt bekend gemaakt op de IVN-site www.ivn.myweb.nl, zodra de Oeverzwaluwen in mei definitief zijn neergestreken op de vertrouwde broedplaatsen.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Mieke Ooms, 023-5651606

Excursie "Waterbeestjes" in de Veerpolder

Zondag 29 juni

I.s.m. Recreatieschap Spaarnwoude.
Aanvang activiteiten 12.00 uur, info-paneel bij de parkeerplaats van de Veerplas, Oude Weg (tegenover de PTT-toren), Waarderpolder, Haarlem.
Duur: 1,5 uur. Trek waterdicht schoeisel aan.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Vogels, Wurm en Vlinders

Zondag 6 juli

Een wandeling over het Wurmenveld en het Kraansvlak naar Bloemendaal aan Zee en weer terug via het Duinpieperpad met zijn zeedorpenlandschap en natte duinvalleien.
Vertrek 09.00 uur vanaf het spoor-fietstunneltje in Zandvoort-Noord, met de fiets te bereiken via het Visserspad, met de auto via Zandvoort-Noord, einde Wattstraat.
Verrekijker meenemen en bij warm weer: extra drinken! Duur ca. 3,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Huib Koel, 023 5245846.

Beekwandeling op landgoed Leyduin

Dinsdag 8 juli

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadsloot, Heemstede. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Libellenexcursie in Middenduin

Zondag 13 juli

Jaarlijkse libellenexcursie i.s.m. de KNNV-Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Aanvang 11.00 uur. Vertrek ingang Duinlustweg, Overveen. Duur: 1,5 à 2 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Kleine kijker meenemen.
Informatie: Frans Koning, 023 5289009.

Natuur & Beheer in het Wandelbos Groenendaal

Donderdag 31 juli

I.s.m. Gemeente Heemstede.
Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant. Duur: 1,5 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Avondexcursie natuurreservaat Eindhout

Dinsdag 12 augustus

Eindhout is een oud landgoed en het reservaat is een restant van de oorspronkelijke natte laagvlakte tussen Haarlem en de duinen.

Vertrek: 19.00 uur vanaf parkeerplaats bij middelbare school Sancta Maria. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Dichter in de Natuur in Middenduin

Zaterdag 16 augustus

Opschrijven wat je hoort, ziet, voelt, proeft en ruikt in een klein stukje Middenduin. En daarmee als een dichter in de natuur aan de slag. Je leert de natuur op een andere manier ontdekken en je leert iets over hoe je bepaalde (oude) dichtvormen zelf kunt toepassen. Meenemen: (lichtgewicht) krukje of zitlap en een pen. De activiteit is niet geschikt voor kinderen.

Vertrek: 14.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen. Duur: 2 uur.

Aanmelden bij Jonne Misset, 023 5274950 of laterveer.misset@hetnet.nl.

Vruchten en Zaden op de landgoederen Leyduin-Woestduin-Vinkenduin

Dinsdag 19 augustus

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Fietsexcursie "Natte duinvalleien"

Zaterdag 23 augustus

Vertrek: 19.00 uur vanaf infopaneel bij ingang Duin & Kruidberg in Santpoort. Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Yneke Bettink, 023 5254995.

Dialezing over Nachtvinders door Dick Groenendijk

Donderdag 28 augustus

I.s.m. de KNNV.

Aanvang lezing 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Als het weer het toelaat zullen na de lezing de nachtvinders life te bewonderen zijn in de tuin achter het NM Centrum.

Locatie: NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9 te Haarlem. Informatie: Arno Morseld, 023 5380222.

Fietsexcursie Roofvogels, Spaarnwoude

Zondag 31 augustus

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Recreatieschap Spaarnwoude.

Vertrek: 11.00 uur vanaf Boerderij Zorgvrij, Genieweg, Velsen-Zuid.

Duur: ± 3 uur. Kijker aanbevolen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Fietsexcursie Spaarnwoude

Maandag 1 september

Maak kennis met Grote Klaas, Moole Nel en Dappere Hansje. Spaarnwoude anders dan u denkt.

Een afwisselende fietsroute door een stuk van Spaarnwoude dat van historische betekenis is. U ziet monumenten en veel restanten uit ons verleden. De oer-Hollandse strijd tegen het water (het IJ) komt in dit gebied juist heel goed naar voren. We kijken niet alleen naar het verleden, maar ook naar de toekomst. U hoort op welke manier Spaarnwoude wordt onderhouden en toegankelijk wordt gehouden voor iedereen.

Start: 11.00 uur, vanaf de Spaardammerdijk bij het haventje en het standbeeld van Hansje Brinkers.

Zorg voor warme kleding, goede schoenen en zo mogelijk een verrekijker.

De tocht is niet geschikt voor kinderen.

Aanmelden vooraf bij: Jonne Misset, 023 5274950 of laterveer.misset@hetnet.nl.

Eikels, bessen en noten in Wandelbos Groenendaal

Dinsdag 2 september

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 18.30 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Gezinsexcursie "Waterbeestjes" Hekslootpolder

Zondag 7 september

We gaan met (groot)ouders en kinderen kijken naar de dieren in minder schoon boezemwater en in een schone sloot. Neem een wit bakje mee om de dieren goed te kunnen bekijken. De leiding heeft opzoekkaarten en weet hoe de diertjes leven.

Aanvang: 13.00 uur. Duur: 1,5 - 2 uur. Vertrek vanaf het infopaneel Spaarnwoude bij het parkeerplaatsje hoek Vondelweg/Spaardamse weg.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Dit programma en uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland zijn ook terug te vinden op onze Web-site www.ivn.myweb.nl